

DE

PESTE
DISSERTATIO

Habita Apr. 17. 1721

IN

Amphitheatro Collegii Regalis

Medicorum *Londinensium.*

Cui accessit

DESCRIPTIO

Inoculationis Variolarum.

(W) K
A GUALTERO HARRIS ejusdem Collegii Socio,
& Chirurgiæ ibidem PROFESSORE.

L O N D I N I:

Impensis GUL. & JOH. INNYS, in Arcâ Occidentali
D. Pauli. M.DCC.XXI.

DE
P E S T E
D I S S E R T A T I O

Habita April. 17. 1722.

IN

Amplichestro Collegii Regalis

Medicorum Londinensium

Thesis

D E S C R I P T I O

Febris Variolarum.

A. Gualtero Habetur, eiusdem Collegii Socio,
& Chirurgiae huius Praeceptor.

L O N D O N .

Impressit Gualter & Iohn Iamys, in Area Occidentali.
D. 1. Jan. 1722. MDCXXI.

C
D
Col

FRED
JOHA
RICH
TANC
Pr
JOHA
GIDE

EL
CEN
CO

DI
Saluti

ILLUSTRISSIMO

Celeberrimoque Domino,

D^{no} HANS SLOAN Bar^{to},

Collegii Regalis Medicorum Londinensium

P R Æ S I D I,

FREDERICO SLARE,

JOHANNI BATEMAN,

RICHARDO BLACKMORE, Eq. Aur.

TANCREDO ROBINSON Medico Regio
Primario,

JOHANNI HAWYS,

GIDEONI HARVEY, Med. ad turrim Reg.

In eodem COLLEGIO

ELECTORIBUS Dignissimis:

CENSORIBUS etiam Doctissimis,

Cæterisque

COLLEGII SOCIIS Excellentissimis:

Hanc qualemcunque

DISSERTATIONEM,

Salutis Publicæ studio benevolo conscriptam,

Submissè dicat,

Gualterus Harris.

Guilhermus Harris

Submissé dicat

Salutis Publicæ studio benevolò conscriptam

DISSERTATIONEM

Hanc quædamque

COLLEGI SOCIIS Excellentissimis :

Cæterisque

Censoribus etiam Doctissimis

ELECTORIBUS Dignissimis :

In eodem COLLEGIO

GIDRON HARVEY, Med. ad eundem Reg.

JOHANNI HAWES

Primario,

TANCRIDO ROBINSON Medico Regio

RICHARDO BLACKMORE, Ed. Vir.

JOHANNI BATEMAN,

FREDERICO SLARE,

P R A E S I D I

Collegii Regalis Medicorum Londinensium

D^{no} HANS SLOAN BAR^o

Celeberrimoque Domino

ILLUSTRISSIMO

De Pestis à Chicurgis, non ad
modum eruditis, in operibus suis
frequenter tractetur, cum tot po-
pulos ac regiones, non longe à no-
bis distitas, neper vastaverit, misereq; de-
populata sit, anno scilicet 1704, cum Gallia
Mediterranealis nunc temporis inauditam quan-
dam vastationem sustinet, idq; imprimis in
istis locis, ubi permulti innocentes viri ad
remos fuerunt damnati, & educiariis ac tor-
mentis variis inhumaniter afflicti, propter
conscientiam liberam conservatam ab illicito
obsequio, Principis voluntati aut arbitrio. Et
cum nemini, nisi Nominis Opt. Max. sit cog-
nitum, quam propè Lacibus, aut adibus no-
stris etiam impendeat dira ista Lues,
aqua

illis annona suppeditetur ab Italia, Cere, &
Barbary; & cum quis degerit illis pecu-
nia numerata, propter eius conversionem
Erepticam, seu novam Metamorphosin in
Scholas inditi valoris, quas necesse
paragini noluerunt accipere per fructu
tolendas, tunc scilicet duo hostes intersecum,
visae & vixit considerant illos populos con-

CUM Pestis à Chicurgis, non ad
modum eruditis, in operibus suis
frequenter tractetur, cum tot po-
pulos ac regiones, non longe à no-
bis distitas, neper vastaverit, misereq; de-
populata sit, anno scilicet 1704, cum Gallia
Mediterranealis nunc temporis inauditam quan-
dam vastationem sustinet, idq; imprimis in
istis locis, ubi permulti innocentes viri ad
remos fuerunt damnati, & educiariis ac tor-
mentis variis inhumaniter afflicti, propter
conscientiam liberam conservatam ab illicito
obsequio, Principis voluntati aut arbitrio. Et
cum nemini, nisi Nominis Opt. Max. sit cog-
nitum, quam propè Lacibus, aut adibus no-
stris etiam impendeat dira ista Lues,
aqua

æquum utileque nobis videtur, hunc morbum exitialem paucis considerare.

Quod verò ad *Pestem Marfiliensem* attinet, causa naturalis, si non principalis, ejus summe perniciosæ, plane videtur, maxima ibi rei sustentantis inopia. Etenim cum provisa illa vineis & oliveris constet, & aratri frugibus sit plurimum destituta; & propterea illis annona suppeditetur ab *Italiâ*, *Genuâ*, & *Barbariâ*; & cum prorsus defuerit illis pecunia numerata, propter ejus conversionem *Empyricam*, sive novam *Metamorphosin* in *Schedulas* incerti valoris, quas mercatores peregrini noluerunt accipere pro frumento solvendas, tunc scilicet duo hostes internecini, λιμὸς & λοιμὸς conspirabant illos populos conjunctione interficere.

Quisquis *Pestem* copiosissimè & accuratissimè explicatam inspicere cupit, omniumque autorum celebratorum sententias in unum diligentissimè collectas examinare, quoad theoreticam, prophylacticam, & therapeuticam *Pestis* considerationem, cum Problematis ad causas ejus occultas pertinentibus, præ aliis autoribus consulat clarissimum *Diermerbroek*, doctissimè differentem de *Peste*, quæ *Noviomagi* grassabatur anno *Centuriæ* præteritæ trigésimo sexto. Qui illum perlegit, cum Annotationibus singulis ejus capitulis annexis, eodem intuitu præcè omnes autores de eâ re conscribentes legit.

Propositum

Propositum jam est nostrum, non alienis methodis insistere, neque autorum sententias excerpere doctèque citare, nisi necessitas quædam id cogit; sed quædam perstringere ad Pestem spectantia, quæ conducere quodammodo possint *Curando* tam favo morbo, si ita *Deo* placuerit. Nam speculationes inanes, & argutiæ quantumlibet subtiles, minime conveniunt, aut sunt minus congruentes, in re gravissimâ, maximeque seriâ.

Pestis est sapissimè peculiare flagellum *Dei Omnipotentis*, omniaque conspicientis, quo *Suprema Bonitas*, tandem devictâ *Lenitate* suâ diuturnâ, aliquando animadvertit in homines degeneres, & flagitia illorum eo modo severius ulciscitur, quam *Belli*, *Famis*, *Luis Venereæ*, animalium ferorum aut venenatorum ministerio favere unquam solet. Hanc vero perniciem sæpe cœlitus infligi, quanquam nupera *Cometologia* nequaquam id fateretur, tamen *Cometæ* novi ac *Meteora* aere insolita, in sublime impendentia, & vulgo eam antecedentia, sapissimè demonstrant aut evincunt. Anno prout memini proxime præcedenti ultimam istam *Pestem*, quæ apud nos grassata est, anno *Centuriæ præteritæ* sexagesimo quinto, attonitis omnibus diu conspiciebatur horrendus quidam *Cometa*, cujus ardens cauda à capite suo protensa pæne dimidium *Hemisphærii* nostri quotidie implebat. Dirum sanè *Omen*, sive spectaculum,

Staculum, paulò post concomitatum funesta
strage pæne centies mille hominum, *Peste*
extinctorum, in unâ hâc urbe, & uno eodem-
que anno.

Prima Pestis calamitas, in his regionibus
miserabiliter invalescens, est quod omnes in-
colæ eandem domum habitantes, simul ac
notum est quenquam esse infectum, omnibus
furis morbi pestiferi statim adjudicentur, unâ
incarcerentur, & ab aere salubri ac sereno
perfrüendo seclusi prohibeantur. Multò con-
sultius esset, & humanius, si sani ab infecto
quamprimum separarentur, & in domos quas-
dam, tabernacula, aut *tentoria*, extra urbis
pomœria, à Magistratu assignanda, citò re-
legarentur, ubi seclusionem aliquâ debitâ, aut
quadragesimali, & annonâ illis suppeditatâ,
securè perfungerentur. Quod si ex illis quem-
piam contigerit postea corripî isto contagio,
alioisum, vel in Nolosomia Pesti dicata con-
veniet illos amandari. Et ejusmodi institu-
tum posse à Magistratu tutò & auspiciatò or-
dinari, sub primam *Pestis* invasionem, liqui-
do apparebit; quia nullæ *Febres Contagiosæ*
solent unquam virus ullum pestiferum diffun-
dere, circiter *primum* illarum insultum, sed
morâ aliquâ interpositâ. In *Variolis* ipsis,
quæ adeo inficiunt, & populariter serpunt,
Contagium non solet aliis disseminari, ante-
quam halitus foetidi & graveolentes à pustulis
maturantibus ac putrescentibus exhalare in-
cipiunt, aut putor aliquis ingratus à corrup-

tis

tis
aliis
tus
prop
qua
man
ejici
cutin
done
rump
nitio
nissin
plures
domo
præpo
ternat

Et
tur, q
lici Co
ingent
longè
ab ult
elapsi
tòque
apud n
cet, Ur
primari
Europam
commer
transcen
bem, ta
jamdiu

tis humoribus tandem expiret. Et sic in aliis *Febris Malignis & Pestilentialibus* afflatus iste Contagiosus nequit se diffundere, & propinquis communicari, donec morbus aliquantisper procedit, donec aut vomitus immanis putridos foetentesque humores palam ejicit, aut vis naturæ vel morbi venenum in cutim aut Emunctoria propria expellit, aut donec ulcus, bubo vel anthrax apparet & rumpitur. Quæ quidem res *Magistratus* cognitione, maturæque consideratione sunt dignissimæ: Nè in posterum, ut olim pessimè, complures sani, optimèque valentes, in eâdem domo vel sepulcro, unâ cum homine infecto, præposterè claudantur, morti immaturæ alternatim omnes traditi.

Et hæc nobis eò opportuniùs nunc dicuntur, quia consternatio præsens, à metu *Gallici* Contagii undique se diffudit, terroremque ingentem multis populis ab eo procul disitis, longè latèque nuper iniecit. Et quamvis ab ultimâ *Peste Londinensi* complures jam elapsi sunt anni, *Contagionis* immunes, multoque plures salutare quàm unquam antea apud nos contigerint, tamen benè sperare licet, *Urbem* hanc augustissimam, omnes alias primarias, Regias, aut Imperiales per totam *Europam* dispersitas, magnitudine, opibus, commerciis, incolarumque copiâ, non modicè transcendentem; hanc inquam tantam Urbem, tamque florentem, à *Contagio* Pestilenti jamdiu liberatam, posse multò diutiùs ab eo

B

adhuc

adhuc conservari, si Deo Optimo Maximo ita placuerit; quia fœtoribus noxiis & inquinamentis, prius infestantibus, per canales subterraneos jam undique expurgatur, & fluvialis aquæ salubris facili introitu pænè omnes *Londini* domus copiosè suppeditantur; & deniq; quoniam *Tutela Divina*, mirandos in modos multos, hoc præsertim seculo, sese exhibuit propitium pro tutandâ & vindicandâ totâ regione *Anglicâ* à periculis diris ac horrendis, non rarò propè impendentibus.

Altera Pests calamitas, maximèque omnium deploranda, ut mihi quidem videtur, est error non magis popularis quàm fatalis, in ipsâ ejusdem *Curatione*; error, inquam epidemicus, tam Medicorum nonnunquam doctissimorum & peritissimorum, quàm sæpius medicastro- rum imperitorum. Scio hoc paulò liberius & audacius dictum, arrogantia maximæ infimulari posse: Sed ut nunquam delector in reprehendendo alienos errores, neque id nunc facio, nisi solius *veritatis* studio, in causâ gravissimâ nunc incitatus; precor equidem vos, consultissimi judices, ut dubitetis saltem, censuramque omnem deponatis, donec hanc rem habeatis certius exploratam.

Ut igitur *Curatio Pests*, favente *Divinâ Benedictione*, nobis clariùs innotescat, distinguendum est imprimis inter *Curationem principio Pests* congruam, eamque quæ conveniet

niet morbo jam fixo & confirmato. Quod in omnibus Febribus, qualescunque fuerint, five Continentes, Intermittentes, Inflammatoriae dictae, & Malignae, credite mihi, est maximi momenti. Nam tempora morborum omnium, gradusque varii, aliam atque aliam *Curandi* rationem postulant. In principio vires constant, symptomata sunt mitiora, locusque datur amplissimus peritiae Medicæ demonstrandæ, constantique ac pæne infallibili medicamentorum certitudini approbandæ. In *Principio* meminisse oportet effatorum illorum axiomatum, aut *Aphorismorum*, semper & ubique ex usu saluberrimo:

“Α δὲ ἀγειν, ὅκx ἀν μάλιστα ῥέπη, πάντῃ ἀγειν,
 ὡς τὸ συμφερόντων χωρίων. Sectione primâ.

Et Ἀρχομένων τῶν νόσων, ἢν τί δοκέη κινεῖν κινεῖ.
 Sectione secunda.

Veteres Medici *Principium* Febris computabant esse illud tempus, quo ægrotans consueta vitæ munia obire nequivit, & propterea dejectis suis viribus primò decubuit. Aliquando verò latius primam *Diatritum* sic vocabant; & aliquando totum Febris tempus *Cœtionis* signa præcedens. Sed frequentius illi *Principium* Febris determinabant à primo frigore insigniori corporis, & præsertim partium extremarum, symptomatisque id citò concomitantibus, nimirum *Nauseâ* aut *Vomitu*, aut animi quodam deliquio, aut gravi somnolentiâ

nolentiâ, Vertigine, aut Dolore capitis acerbo, vel alterius partis.

Per *Principium Pestis* equidem intelligo primum diem, quo ægrotans horrore aut rigore corripitur. *Horrorem* illum *Pestilentem* accepimus nonnunquam intra sesquihoram terminari, sed frequentius ultra quatuor vel quinque horas permanere. Huic horrori vix adhuc cessanti *semper* succedere *Nauseam & Vomitus*, scripsit *Hodges*, noster Collega, oculatus ille testis *Pestis* postremæ quæ apud nos grassabatur. Et eodem tempore quo *Vomitus* infestabat, *Cephalalgiam* gravem illa Ventriculi perturbati signa usitatè concomitari idem autor narrat.

Itaque maximè notandum est, hæc prævia & primaria *Pestis* symptomata, aliis multis Febribus, *Putridis* dictis, esse communia; semperque propriè indicare usum tempestivum *Emeticorum*. Et in aliis omnibus Febribus, sive *Putridis*, sive *Synochis*, ubi ab eisdem Symptomatis *Emeticoa* fuerunt indicata, opportuneque à me data, cum debito regimine operationis, clare vobis enuncio, bonæque fide affirmo, haud conscius contrarii, nunquam me meminisse, tanto auxilio juvatum, quod *semel* frustratus fuerim successu exoptato, per ipsam *Febris aversionem*: Nisi *Variola* sint subsecutæ, aut *Morbilli*, aut *Febris* fuerit ex *Inflammatoriis*, quæ non nisi dolore consopito, partisque *Inflammatione* ali-

aliquatenus deletâ relevari & cedere solet. Idque repeto, haud paulisper jam exercitatus, utpote ætate jam ad vesperam inclinante, cum testimonium solet esse firmum, & cum mundi hujus ineptiis & deceptionibus brevi fuerit valedicendum. Quanquam & neminem *Senectute* reor premi aut laborare, quamdiu facultates animi illæsæ viguerint, aut quousque eidem fuerit *mens sana in corpore sano*. Repeto inquam, quod nunquam ego meminero, cum *Emerica* tutâ possint, & primâ die invasionis Febrilis fuerint prudenter exhibita, ea me fefellisse, ne semel quidem.

Itaque addo præterea, cum quinque annuas expeditiones æstivas in *Flandriam* facerem, *Regi Gulielmo* foelicis memoriæ pro facultate inserviens, & cum cura sanitatis totius *Familia Regia*, quantumlibet numerosa, mihi soli peregre incumberet, durantibus illis æstatibus, verissime affirmare possum, post plurimum domesticorum de eâ re percontationem, me ex tempestivo præsertim *Emericorum* usu nullum famulum cujuscunque ordinis, è tanto tamque numeroso comitatu, illorum qui è *Britannia* in *Flandriam* Domestici quotannis transibant, illis quinque annis desiderasse. Nimirum unusquisque illorum salvus autumnò redibat, propter auxilium Medicum habitum tempestive in principio, cum cæteri plures domi commorantes quotannis fortè interibant. Tunc enim temporis illis exhibui solius *Tartari Emerici* panem integram

integram libram, à quatuor ad sex grana pro quâlibet dosi, præter alia *Vomitoria*, unâ eâdemque æstate, semperque optato cum successu; tot inquam, *Emetica Antimonialia*, durante æstate, illis præscripti, qui nē unam quidem eorundem dosin, totâ unquam hyeme, vomendo contrariâ, aut ausim, aut soleo præscribere.

Pace vestrâ nunc liceat maximâ admiratione suspicere *Numinis Divini* benignitatem, indignis nonnunquam collatam, & cuius potestas, infinitæ Bonitatis plena, viris perquam imbecillis magnas sæpè vires dignatur suppeditare, pariterque mediocriter in Arte peritis prosperos quandoque successus libenter concedit; quum Sapiencia illa Cœlestis docta consilia medicorum præclariorum, quantumcunque fuerint salutaria, quoties beneplacito Supremo placet, facile frustratur. Et liceat porro observare, Medicos rarissimè ex brevissimis, promptissimis, Optimisque suis *Curationibus Gloriam* ullam consequi; utpotè quales morbi tam celeriter fugati, suscepto solummodo frigori, & levissimis contemptisque causis deberi ferè existimantur. Sed diuturnæ, perplexæ, & fortè erroneæ *Curationes*, ad exitum scelicem tandem perductæ, claros & illustres, æquè ac divites, sæpè reddunt. Aded ut *Benedictio* illa Pontificia, utcunque minus sancta, tamen non insipiens fuerit: Si mundus vult decipi, decipiat. Si mundus vult, &c.

Scio

Scio doctos & egregios autores, qui de *Peste* conscripserant, & qui versati fuerant prius cum *Peste* correptis pænè unanimi consensu improbare *Emetica*: Nimirum verentes ne vis unita morbi & remedii Vomitionem immanem faceret, viresque nimis dejiceret. *Julius Palmarius*, discipulus non inelegans facundissimi *Fernelii*, & qui *Xenodochio Parisensi* per biennium præfuit, grassante illic *Pestilentia*, in Libro 2do de Febre Pestilenti, cap. 24. hæc habet: *Quum Vomitus Peste correptos acerbius infestat, sunt qui existiment naturam expultrice ventriculi facultate, quod molestum est, ipsam scilicet Febris causam à se amoliri, ac foras propellere; velintque ejus conatum exhibito Vomitorio medicamento promoveri. Sed ii longè falluntur. Nam quò magis urget Vomitus, hoc periculosior febris pestilens esse solet, ut etiam plures vomendi finem non fecerint, donec animam vomendo profuderint. Hactenus vir cum dicendi, tum medendi, non mediocriter peritus. Et facile Palmario assentior, si Emetica nimis serò exhibeantur, scilicet post primum vel maximè secundum diem ab invasione morbi; si unquam fortiora & Antimonialia, præsertim duranti hyemis rigore, si viribus jam enervatis à morbo vel naturâ, vel si graviditate, hæmoptysi, herniâ, aut structurâ corporis incommodâ, contraindicantibus, inconsulto propinentur; vel denique si prorsus omittatur aut contemnatur Emeticum, tunc mutua permanet colluctatio inter*

inter morbum & remedium, & naturâ interrim contendit excutere morbum, & viâ quâ primum debuit ejici, pergit frustrâ evomere, donec anima tandem vomendo profunditur. Sed notandum est Medicos Gallicos, & maxime *Parisienses*, doctissimos quidem, omnique laude dignissimos, *Emeticorum* quorumcunque usum, ab illo tempore quo *Chymista* aureos montes, quod aiunt, Chymicis suis medicamentis temerè pollicebantur, & *Emetica Antimonialia* immodicè venditabant, ejusmodi in genere plusquam convenit reformidâsse, & ab omnibus *Emeticis* nimis abhorruisse, propter perniciem non raram *Beneâctorum* illorum *Emeticorum*. Quis verò nescit eosdem Medicos Præclaros *Enematis*, *Venesectioni*, & *Purgationi*, repetitis, quantumlibet fuerint utilia, temperatè instituta, nonnunquam nimis pertinaciter favisse? Etenim & ipse juvenis, cum *Parisiis* olim versarer, ad animum in re Medicâ melius excolendum; & nescio quâ leviusculâ valetudine ibi tenerer, *Catharticis* ocyùs repetitis eò fui debilitatus, ut visu oculorum pænè privatus essem, nisi medicamentis Medicoque spontè valedicens, Diætâ solâ, aereque salubri restitutus fuisssem.

Ut autem aliorum opiniones in reprehendendis *Emeticis* inter curandam *Pestem* consentientium ego præteream; audiamus è contrâ quæ de *Vomitariis* dixit Collega noster eruditus Dominus *Hodges*, qui deditâ operâ scripsit de *Peste* istâ dirissimâ quæ apud nos

Londini

Londini
etic

Q
præce
rum
confer
morbi
inter
abunda
tant:
biosæ
tim
lio ser
dito o
vamen
Hæc

Ne
ut Em
stis,
quam
Etenim
ab Em
tomata
Pathog
quàm
vel do
quàm
condor

In P
decet c

Londini ultimò debacchata est: De Peste, Sectione septimâ, p. 170, &c.

Quod ad Vomitionem attinet, inquit, Crapulâ præcedente, in ventriculo saburrâ humorum noxi-
rum congestâ, urgente nausæâ, ore etiam amaricanti,
consentiente thoracis & cervicis conformatione, in
morbi infantia, prodesse queant Emetica remedia,
inter quæ illa eminere videntur, quæ ventriculum
abundè nimis sarcinatum citrà catharsin subver-
tant: viz. Syrupus diasari Fernelii, syrupus Sca-
biose compositus, oxymel Scilliticum, sal præser-
tim Vitrioli, &c. Et pergit, qui de meo consi-
lio serum cerevisiale cum foliis Cardui incoctis ad-
dito oxymelite simplici, assatim ingargitabant, le-
vamen inde & emolumentum illico experiebantur.
Hæc Hodges.

Neque ampliùs equidem contendo, quàm
ut Emeticum mite, tutumque in principio Pe-
stis, urgente Nausæâ & Vomitu, quæ nun-
quam in eâ desunt, quamprimùm exhibeatur.
Etenim testatur ipse Palmarius, licet aversus
ab Emeticis, Nauseam & Cardiogmum esse symp-
tomata omnibus Peste infectis communia, sive
Pathognomonica. Quod quidem ostendit
quàm fragilis & infirma, quàmque tenuis sit
vel doctorum virorum Scientia & Peritia, &
quàm omnibus expediat alienos errores facile
condonare.

In Peste confirmatâ, ad preces ardentissimas
debet confugere, vel etiam ad ardentia Alexi-
pharmaca

pharmaca vulgò confugitur, quæ sæpè faces ex-
urentes ferunt incendio præsentì increscendo,
sed quæ etiam nonnunquam tunc *valebunt*,
quantum valere possunt. Sin forte effugiat
tandem Peste correptus, salus inexpectata
debenda est Alexipharmaco; si pereat, mor-
bus ille fatalis unice inculpandus est. Vide-
tis verò, Auditores scientissimi, quanto sint
usui *Emetica in Infantia Pestis*, si in eâ fuerit
aliquod tempus tam innocuum, aut aliter in
principio Pestis, ex testimonio nostri docti,
oculatique testis. Et profectò persuasissimus
sum, *Pestem ipsam ipsius Pestis*, esse fatalem
& ad mortem timidum, tanti remedii neg-
lectum, pariter atque perpetuum & commu-
nem Alexipharmacorum calidorum sive u-
sum sive abusum, per totum Febris Pestilentis
decursum.

Emeticum verò, quod maxime vobis lauda-
rem, est omnium mitissimum, omniumque
aliorum, ut ego conjicio, tutissimum. *Eme-
tica Antimonialia*, quatenus vehementer fur-
sum ac deorsum impellere solent, videntur
esse in Peste semper extimescenda. Sed *Vi-
triolum album* probare libet; quatenus in se
mitissimæ est operationis, & quatenus tam
vis ejus minus valida est, quam regitur fa-
cile ejus operatio. Quatenus etiam vulgò fa-
cile parabilis est, & pervili aut nullo constat
pretio; & quatenus facultate quâdam astri-
ctoriâ debilem ventriculum postea corrobo-
rat, neque *Diarrhææ* isti perniciose extimu-
landæ,

landæ, quæ ita formidatur, quocunque modo favet, sed potius præveniendæ *Diarhæe* in Febribus *Symptomaticæ*, siquid aliud, insigniter prodest, longèque tutius id exhibetur, quàm *Vinum Benedictum*, eâ gratiâ laudatum à præclarissimo Sydenhamo, in *Variolis Febribusque Continentibus*. *Vitrioli albi* in pulverem tusi duas vulgo semidrachmas in totidem haustibus aquæ tepidæ solutas, aut potius in *Pesse* drachmam ejus unam in primo haustu, & in secundo saltem semidrachmam; in haustu, inquam, aquæ tepidæ, aut levis decocti *Cardui Benedicti*, successivè dare videtur convenire; sed ingurgitationem illam immodicam unius *congi* ferè cerevisialis, aut infusionis *Cardui* nunquam laudo nec permitto, nè vomitionibus nimis laceffatur ventriculus, bilis exagitata & ferociens in furias irritetur, aut vis *Emetici* in solvendo humores tunicis ventriculi impactos, nimis obruta infirmetur. Id vomituris ferè injungo, ut duas solummodo libras aquæ, aut ferè cerevisialis, aut ad summum tres, & nonnunquam duas vel tres selibras, neque amplius exhauriant.

Eidem intentioni potest commodè intervenire pulvis radicis *Epicacuannæ*, ad $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. exhibitus; vel ad $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. in primo haustu, & post vomitionem semel excitatam repetendo ejusdem $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. vel gr. xv. si modò pulvis, vel pulveres illi propinentur, sine subsequente insulsâ potatione liquoris tenuis copiosi, ut in usum communem imprudenter abiit. Sin

autem in athleticis temperamentis operatio pulveris illius videatur fore nimis debilis, tunc addere illi licet *Tartari Emetici* granum unum aut alterum, ut intendatur ejus operatio.

Dominus *Bernier Gallicus*, in peregrinationibus suis ad regnum *Cachemire*, Paradisum *Indorum* dictum, narrat se *Peste* correptum statim sumpsisse *Butyrum Antimonii*, neque exinde se domi continuasse ultra tres quatuorve dies. Dicit etiam ibidem, hoc quaecunque *Emeticum in principio Pestis* mirabiles effectus constanter produxisse, in solamen aliorum, quamdiu sibi restaret *Butyri* istius *Cornucopia*. Mirum sane remedium, miroque nomine *Butyri* donatum, nisi id sit per *antiphrasin*, ut aliæ plures *Chymicæ* præparationes! Sed notandum est maxime, si tam felices & inexpectati successus ex *Caustico* tanto, tamque venenato sumpto, & in quo ferrum & ignis quasi conjunguntur, atque in quo pugiones ensesque acutissimi *Sublimati Corrosivi* facultatibus *Reguli Antimonii* ventriculum vehementer perturbantibus uniuntur, longe meliora equidem ausim augurari ex mitioribus tutioribusque *Emeticis*. Memini me jamdudum degustasse, sine ullâ deglutitione, *Sublimatum Corrosivum*, aut semel atque iterum, vel fortè ter ad summum, id linguæ meæ extremitati leviter admovisse, ut scilicet experirer, utrùm *Mercurius dulcis*, an *Corrosivus* fuerit, in chartâ repositus; & postea citò

tò insecutam tantam sanguinis totius inflammationem, ut protinus libram sanguinis è brachio detrahere, proximoque die catharsin adhibere, necesse existimarem, ad inflammationem istam citius compescendam; quoniam tunc temporis Munus meum requirebat, ut protinus attenderem propè *Regem in Flandriam* illico proficiscentem. Quod sane infortunium dignissimum ego judico observatione, & commemoratione illorum qui *Solutionem Metallicam* dictam, sive infusionem *Sublimati Corrosivi*, in spiritu vini rectificato, ad virus Venereum alio veneno extinguendum, Lue Venereâ infectis dare non exhorrescunt.

In *Memorabilibus Literatura* non ità pridem apud nos editis, legere contigit epistolam Doctoris *Staar Medici Poloni*, de *Peste* paulò prius grassante *Cracovia*, ubi dicitur quendam Doctorem *Schonbergh*, Medicum ibi clarum, illi narravisse, quòd plusquam trecentos *Peste* correptos curavisset *Cracovia*, partim *Emetico* opportunè exhibito, partim cum Elixir quodam ibi descripto. Quod recens testimonium visum est æquum vobis communicare.

Sed ut idem argumentum adhuc nonnihil confirmem, liceat & hoc nunc denique subjungere. Cùm plures olim è *Societate nostrâ* conventum subindè haberemus, de rebus Medicis plerumque confabulantes, & fortè de *Peste* colloqueremur, egoque tunc dicerem,

cerem, me velle, si Deo placeret, præ aliis omnibus *Emeticum* exhibere in *Principio Pestis*, ac deinde operatione ejus finitâ Bolum *Alexiterium*: Quidam Medicus ex illis sodalibus, nunc defunctus, sententiam nostram maximè confirmavit, dicendo se pro certo accepisse ab ore ipso Medici senilis, qui interfuerat postremæ *Pesti Oxoniensi*, quòd eandem ille *Methodum* constanter persequens, *vix ac nè vix unum Peste* correptum tunc desiderâisset, cum tempestivè fuerat illis accersitus.

Nihil dicam de exemplis aliis quæ autores, & inter cæteros clarissimus *Riverius*, proponit in *Centuriis* suis *Observationum*, eandem rem confirmantia: Nempè ille insigne *Vitrioli* emolumentum ibi significat, neque ille contemnere videtur, sed potius laudare *penna oleo illinita immisionem in fauces, ad Vomitionem* leniter excitandam, in *Principio Pestis*, si alia non sint præstò.

Denique *Ventriculum*, cujus gratiâ *Emetica* solent exhiberi, in *Peste* affligi & plurimum lædi, æquè ac *Cor* ipsum, certò evincunt non modò *Vomitones* semper morbum concomitantes, sed *Diarrhæa* istæ fatales toties contingentes, & *ventriculum* perturbatum, ut causam, subsequentes; pariter atque *Singultus* & *Cordialgia*, & præsertim os ventriculi nervosum in apertis nonnunquam cadaveribus reperiuntur *Sphacelatum*.

Et

Et hæc de *Emeticis* paulo fufius dicta considerationem omnium diligentem bene merentur, & præfertim illorum qui cum doctiffimo *Diemerbroeckio*, aliisque autoribus clavis, nimis favent *Diaphoreticis* & *Alexipharmacis* calidioribus exhibendis, tam in ipso *Pestis* principio, quam secundâ tertiâve die ab invasione. Quandoquidem error magnus, vel omiffio notabilis, in principio *Febris* tam periculofæ, non est postea arte Medicâ reparandus, nisi perquam incertò; quemadmodum error in primâ *Cochione*, juxta communem Medicorum sententiam, nequaquam est corrigendus in secundâ vel tertiâ.

De *Emeticis* plus satis. Tranfeamus jam ad *Alexipharmaca*, quæ habentur in *Peste* unicū *Asylum*, sicubi infecto fuerit *Asylum*, ad quod omnes autores illos vulgò committunt, misereque valentes illi libentiffimè confugiunt. Quò magis ad *Boream* migratur, eo magis intendi solet vis fervida *Alexipharmacorum*; adeò ut *Moschi* melioris notæ, sanitæ optimâ gaudentes, pro jentaculo quodam, vulgò soleant se reficere, haustu spiritûs vini cum pulvere piperis exaturati: Et quò longius descenditur versus meridiem, eo magis regimini refrigeranti omnes favent; adeò ut juvenes ac mulieres, illis regionibus nati, vix unquam Vinum degustare consuescant, metu infamiæ insequentis. Satis superque *Formularum* doctiffimarum, sive ad pompam, sive usum excogitatarum apud auctores

tores facile est corradere vel colligere, si quis illarum copiam velit accumulare. Sed pace vestra liceat nonnihil doli, & improbuli artificii suspicari in tot compositionibus medicamentorum redundanter delineatis, totiesque nimis amplis, pomposis, nimisque impense elaboratis; in re obscuriore, & morbo perdifficili intellectu.

Liceat etiam veredunde *susplicari* communem illum & pene ubique invalescentem, five morem, five errorem, Medicorum doctissimorum perinde atque vulgarium, qui nullam concipiunt spem curandi unquam *Pestem*, calidissimum morbum, utpotè qui Cor, Ventriculum, Cerebrum, totum denique corpus, summam omnium *Inflammatione*, percellit & labefactat, nisi per *calidissima medicamenta*, Alexiteria siue Alexipharmaca. Certè æquissimum est ea omnia suspicari, cum vulgò tam infauusta sint, cum tantæ agrotantium strages undique contingant, istâ fatali methodo, istisque causticis medicamentis. Propositum generale ejusmodi remediis utendi seu abutendi, semper fuit, ut *Sadotes* salutare exinde elician-
tur; ut morbus in internis & principibus corporis partibus sæviens ac delitescens, à centro ad *circumferentiam* propulsetur & expellatur. Quæ quidem indicatio æquè bene, & longè tutius, auxilium suscipit, si quis ad diaphoresin excitandam cupidus lecto se contineat, & lidoneis stragulis corpus, ac præsertim pedes, probè tegat; caput pileis laneis bene conte-
ctum

Etum vinciatur, & subinde bibat de sero posseltico Salviato vel Anthosato calefacto.

Quinetiam sunt in usu frequenti Temperata medicamenta Diaphoretica, inter quæ *Testacea* non infimum locum tenent; & quibus propinatis, aut cum *Bolo Armenâ*, *Antimonio Diaphoretico* recenti, pauco sale *Absinthii*, &c. exhibitis, quenquam Inflammatione correptum nemo potest lædere, quodocunque prudenter usurpantur. Neque animo complecti possum, cur his tutis & salutaribus medicamentis posthabitis vel contemptis, *Inflammationem intendentia*, & periculosiora, in *maximâ* omnium *Inflammatione*, fuerint ita usitata.

Quod verò *Pestis* habenda sit morbus summè *Inflammatorius*, testantur præsertim *Bubones Pestilentes*, de quibus omnino siluerunt, nullamque fecerunt mentionem Medici antiqui, & qui *Bubones* sunt Tumores gravissimè cruciantes, atque in *Abscessus*, legitimam progeniem *Inflammationum* terminantes. Idem etiam comprobant *Carbunculi* & *Anthraces* ardentissimi, carniū putrilagines, & *Stigmata Pestilentialia*, sive *Mortificationes* per corporis superficiem diffusæ, & à summâ *Inflammatione*, *Gangrænas* illas præcedente, oriundas. Neque his obstat, quod *Pulsus* fuerit in *Peste* sæpè obscurus, exilis, imbecillis & inæqualis, pariter atque nunc plenior, firmus & fortis, juxta gradus & tempora morbi, quia in *Gan-*

gravâ summam Inflammationem insequente, pulsatio arteriarum diminuitur, & exilis est & obscura, aut prorsus perit.

Quod ad *Sudorem* in *Peste* producendum attinet; ut plurimum satis facile est, si ita sit animus, Sudores in lecto decumbentibus elicere, cum *Pestis* ad sudandum maximè est *proclivis*: Sed non ita facile est pluribus persuadere, ut in sudando satis diu persistant. Etsi enim in aliis *Febribus* ad diaphoresin propensis, ego disertis verbis clare & vehementer prædixerim, mortem quibusdam certo citòque adventuram, si sudorem profluentem illi *interpellarent*, & lecto intempestive surgerent; salutem verò & incolumitatem, Deo volenti, fore illis indubitatum, si in *Diaphoresi* satis diu perseverarent; tamen nescio quâ perviciaciâ perperam ductos non raro observaverim quosdam illorum admonitionibus Medicis nolle obtemperare, sed sudores visos paululum molestos citius interrupisse, aut è lecto surgendo, aut stragula ad refrigerium detrahendo: Unde Mortem sibi immaturam ocysimè accelerarunt.

De Sudoribus dicit *Hodges**: *Levamen & emolumentum ab hac evacuatione, modò regularis esset, siue spontanea siue artificialis, tam insigniter emicuit, ut Correpti quotquot superstites, ejus commoda bene norint, encomia passim celebraverint. Quasi in*

* *Hodges de Peste, 4. c. de Pestis nuperæ Signis manifestis.*

Peste confirmatâ, nulla alia illi methodus eam curandi videretur conducere, vel posse prodesse, nisi id sit per *Sudores* aut *Arte* aut *Naturâ* copiosè profluentes.

Sin autem calida medicamenta ad *sudores* incitandos in hoc morbo velim administrare, Simplicem illam radicem *Serpentaria Virginia-na*, propter facultatem ejus diaphoreticam & alexiteriam, multis splendidis compositionibus, aliisque omnibus saltem simplicibus antepone non verer, eâ interim lege, ut mediocri quantitate, non nimis liberâ, propter insignem ejus caliditatem, exhiberetur. Et profectò si in quâcunque *Arte* exercendâ opus sit cautelâ, probitate & integritate singulari, certè in *Arte Medicâ* ea convenit, maxime necessaria est, & præ aliis summe conducit ad *Benedictionem Divinam* impetrandam.

Neque ego vereor palàm profiteri, me in *Febris* vulgaribus fervorum aliorumque tenuis conditionis, non raro observâsse, infusionem debitam duorum manipulorum florum *Chama-meli* solorum, aut unâ cum manipulo florum *Sambuci*, aut *Anthos*, in libris duabus aquæ bullientis, illiusque Infusionis uncias quatuor vel sex sæpè sumptas longè plùs profuisse talibus febricitantibus, utilesque illis fuisse clariùs & evidentiùs, quàm aliter observare potui, ex usu frequenti præscriptionum elegantiorum, de quibus nihil certi & explorati

ita potest rite statui. *Magnificè* igitur *præscribat*, *pulchrâ* scil. *variatione*, *Medicus Politicus*, qui studio quæstus nimis ducitur, aut qui inani *Gloriolâ* incitatur, & qui *Simplex Honestum* ludibrio habet joculari. Sed qui *Simplem Religionem* colunt, atque innocentiam summam profitentur, audeant *Honestè* agere, & sine quocunque furore, in rebus maximi momenti, plenisque periculi: Audeant, inquam, innoxie se gerere, & quando æquum videbitur, *Simpliciter præscribere*.

Attamen nollem temerè imminuere meritas laudes magnarum quarundam Compositionum à majoribus nostris egregiis excogitarum, & in usum communem semper in promptu habitarum, sed ad alios longè usus, ad venena, & ad chronicos affectus varios, *non Febres* profligandas inventarum; cum in febribus contemperandis *Aqua hordei*, juxta *Hippocratem*, videtur multis aliis omninò præponi debere. Neque fas est improbare *Antidota* temperata recentiorum, inter quæ *Diascordium* censemus primas obtinere, & singularis esse usûs, siquod aliud Antidotum, adversus *Febrem Pestilentem*.

Nolo vobis tam doctis, neque convenit, præscripta quæcunque, aut prægrandes Compositiones alienas, nè dicam Formulas proponere. Ejusmodi enim variè componi necesse est, pro varietate Symptomatum, & rerum sic & sic stantium, pro facultate, peritiâ

tiâ & observatione Medici præsentis, & pro viribus valentibus aut invalidis Morbi vel Naturæ: ad *Diaphoresin* scilicet magis vel paulò minùs promovendam. Verùm in hujusmodi præscriptis, si animus esset ea uberius exponere, nullam mentionem equidem facerem *Theriaca Andromachi* aut *Mithridatii*, propter *Opium* in illis, & maximè in *Theriaca* prædominans, quandoquidem inter *Sudores* tunc eliciendos *Somnus* unanimi consensu interdicatur. Et certum est, *Sudores Febricitantium*, multò magis *Peste correptorum*, nequaquam esse cohibendos, antequam Symptomata planè mitescant, neque tunc nisi admodum lentè, summâque cum cautelâ.

In *Sudore Anglico*, *Peste* quâdam habitâ, quæ apud nos præsertim sæviebat A. D. 1551. cum ex isto *Sudore* octingenti in septimanâ vitas suas derepentè redderent; siqui morbo illo correpti obdormirent, & cui somnolentiæ maximè erant proni, certo certius perierint. *Antidorus* illius *Pestis* optima fuit & unica, *Sudori* profluenti indulgere, quousque *Febris* fuerit profligata; quod intrâ viginti quatuor horas celeriter illis contigit, & quâ re cognitâ, ac *Diaphoresi* sic satis peractâ, omnes deinde evadebant.

Notandum verò, si dolor magnus gravisque partem aliquam corporis peculiariùs affligat, in statu Pestilentiali, *Emplastrum Angelici Sala ad Anthracem*, tempestivè adhibendum,

tum, Venenum foras attrahet, & evocabit, ut aut sine percussione id evocetur, aut humores confluentes, in inguine, in alis, vel subter aures, in Tumorem & Abscessum salutarem tuto coeant. Sic vero illud *Emplastrum* describitur in suo Ternario Bezoardicorum:

R. Gummi Sagapeni, Ammoniaci, Galbani ana ℥iij. Terebinth. coctæ, Cera candidæ ana ℥iiij. Magnetis Arsenicalis subt. pulv. ʒxviij. rad. Aronis pulv. ʒj. f. Emplastrum coquendo si a.

Ad foras eliciendum venenum, virusque impus convertendum, inquit, eximiâ specificâque virtute potest. Magnes ejus Arsenicalis constat ex Arsenici pellucidi, Sulphuris vivi, & Antimonii crudi ana p. æqu. pulveratis, & in matraccio vitreo, in furno arenæ, colliquantis.

Quod hoc *Emplastrum* adhibitum parti dolorem perperienti in Peste, insignes illas vires constanter habuerit, accepi à Reverendo admodum Doctissimoque viro, sagaci simul & veraci, cui id fuit communicatum à perito Pharmacopola, qui usque interfuerat postremæ Pesti Londinensi, & qui eodem fuerat usus felici semper cum successu, in Doloribus illis à Peste obortis. Sed nescio annon illud *Emplastrum* queat satis potenter attrahere extrorsum humores intus excruciantes, sine ope Magnetis istius deleterii. Et in defectu ejus

Emplastri

Emplastri videtur præstans illud Emplastrum nostrum, *Diacylon cum gummi*, in eundem finem posse plurimum conducere. oib. si iup

Cum vero vires prosteruntur, spiritus pessundantur, Corque ipsum in Peste, præ aliis morbis, gravissime afficitur, Spiritus Cornu cervi per se destillatus, videtur inter sudandum summè necessarius. Vel etiam loco aliorum Cardiacorum, permittatur mihi laudare Vinum maxime *Canarium* calefactum & temperate sumptum: Quo Vini nos gaudemus & abundamus, vel antehac abundavimus, præ aliis omnibus gentibus, quasi jure nobis solis exhilarandis, & *Melancholia* nostrati Epidemica lenienda, id dicaretur. Hoc scilicet Vinum descripsit, mirèque prædicavit, gustu quodam elegantissimo, noster doctus Collega, in Libro suo de Peste, & cui descriptioni nihil potest rite addi a combibone studiosissimo; sic vero buccinavit Vinum sibi carissimum.

Sit Vinum adultum, h. e. ætatis mediæ, non vetustate edentulum, sit homogeneum, non mixtum, non castratum, sit mite, sincerum, sit ingentium virium, saporis æqualis & vivacis, sit odoris simplicis, gratissimi, velut *ginglandium* candentium, sit minime ponderosum, in effusione copiosius, inter bibendum nares feriens, & osculo tingens labiis, igni admotum ocysime evolans, nulla post se relinquens faculentia vestigia.

Hæc Vini Canarini maxime idoneus iudex, qui in studio ac contemplatione tam jucundâ consenscens, tandem solebat nonnunquam, ut multa alia *Magna Ingenia*, evigilare, *Lucubrare*, pernoctare. Etenim ille in *Armerum* juvenilem præterequantem incidens in viâ (& quem bis ex *Crapulâ* febricitantem invisisse in Comitatu *Surria*, & curasse mihi contigit) huic facile persuasit, ut ex equo descenderet, atque *Oinopolium* ingrederentur, ad degustandam selibram *Vini Canarini*, quod quidem ambobus ita perplacuit, ut non discederent ab *Oinopolio*, priusquam illi duo conjunctim *triginta duas selibras* illius *Nectaris* exhausissent, ut id ab obsequioso illo Generoso quondam didici.

Sed forte non tanti refert in curandâ *Peste*, utrum *Vinum*, quod infectis permittitur, fuerit *Hispanicum*, *Gallicum*, *Italicum*, aut *Lusitanicum*, modo fuerit potentissimum purissimumque sui generis; tunc enim haberi potest *Cardiacum Cardiacorum*, & præsertim si id ægris *calesactum* bibatur. Et si quis voluerit in *Vino* infundere radicem *Serpentariæ Virginianæ*, *Petasitidis*, *Angelicæ*, *Helenii*, *Carlinæ*, *Imperatoricæ*; aut folia *melissæ*, *scordii*, *galegæ*, *rutæ*, *absinthii*, &c. non decebit repugnare.

De viribus *Aceti* ex vino facti multa pos-
sunt conscribi, sed ea in præsentia prætereo.

In

In genere verò permittatur dicere, *Aquam* simplicem, *Acetum* etiam, tam Simplex quam Compositum, (sive fuerit ad præsens Theriacale, Rutaceum, sive aliter Antipestilentialia) *Vinumque* nobile, videri esse tria optimorum, & fortè maximorum auxiliorum internorum, quæ aut Ars aut Natura, in salutem hominum, unquam vel uspiam suppeditavit. De variis *Aceti* viribus & facultatibus, præ alijs autoribus consulamus *Dioscoridem*, lib. 5. cap. 21.

De *Venesectione* in *Peste* consultò nihil dixi, utpotè qui laudare malui tutum illum *Emeticorum* usum, in principio ejus, cum ratione non mediocri, tum experienciâ multiplici comprobatum, modumque vulgari tutiorem comparandi *Diaphoresin* in morbo obfirmato, ut & facilem modum *attrahendi extrorsum* humores noxios & excruciantes intus delitescentes, in Tumorem salutarem aut Abscessum, quàm *Experimentum* proponere quodcunque dubium aut *Periculosum*. De hac re qui sententias varias velit examinare, aut dissentaneas componere, præ alijs multis autoribus consulere dignetur *Sydenhamum* & *Diemerbroekium*, utrumque doctissimum peritissimumque Medicum. Et verbo, prior insignia quædam exempla pro incidendâ venâ proferat, posterior sanguinis detractionem in totum merito damnat, tam *Curandî* gratiâ, quàm *Præservandî*. Sed notandum est, in patriâ floruisse hunc posteriorem, ubi, suo saltem

E

tempore,

tempore, multis fuit quoddam piaculum sanguinem copiosius vel omnino imittere, in quocunque fere morbo, non exceptis Inflammationibus.

Et hæc hæc hactenus dicta sint, cum omni debita observantia, prout alienis, aut melioribus sententiis, de Curatione Pestis certius aliquando faciendâ. Siquid autem in hac Dissertatione, de Curatione scilicet Morbi reconditi, perrari, & perdifficilis intellectu, jam exciderit, minus recte dictum, vel minus verisimile, quod spero sit pauxillum, vini boni id facile condonabunt, utpote paratissimo sententiam, si iniqua fuerit comperta, in melius commutare, & Magnam Veritatem unice colenti.

Verum sanè *Natura* est omnibus animalibus benevolentissima, ac præsertim Humano generi, caterorum Domino constituto, neque quidem assequi possum, cur *Natura* ipsius Pestis fuerit reddita crudelior aut immanior in regionibus magis Temperatis, quam sit in Intemperatis. Quid si Doctrina vel Consuetudo regionum Temperatarum propensos reddat Magistratus vel Medicos, inhumanis illis infectorum cohibitionibus, vel pejoribus medendi methodis, quam quæ vulgò invalescunt apud barbaras dictas nationes, magisque situ intemperatas, dignemur tandem ab his honestis nonnunquam discere, & ab his ignavis bene instrui. Nè sit ullis dedecus de sententiâ discere,

dere, quodcumque est erronea, et si à paucis viris probis propterea collaudentur.

Prophylaxis Pests optima est, fugâ celeri, à contagio, salutis suæ prospicere. Si rerum domesticarum ratio id non permittat, maxima omnium *Prophylaxis* à *Chirurgiâ* expectanda est, longèque tutior, & multis aptior quàm quæ à *Pharmacîâ* desumitur, aut ab ejus Suffumigiis, Odoribus, Amuletis, Antidotis, aliisque pluribus, quorum nonnulla tunc temporis sunt minime contemnenda. Et mirè quidem consentiunt auctores maxime idonei in *Fonticulis* tunc aperiendis, Præservandi gratiâ.

Mercurialis libro de Peste testatur, se innumeros vidisse Peste correptos & extinctos, sed neminem illorum omnium vidisse, qui occumberet *Fonticulo* præmunitus, excepto unico Sacerdote. Ille multos alios Medicos de eadem re interrogavit, qui unanimi consensu idem testimonium perhibuerunt. Affirmat *Hildanus* in Centuriâ atâ Curationum Chirurgicarum, Observ. 23. neminem eorum qui *Fonticulos* in brachiis & cruribus habuerunt, ex Peste obiisse *Lausania*, præter unum aut alterum, summè *Cacochymicum*; dicitque duos seipsum habuisse *Fonticulos*, alterum in brachio sinistro, alterumque in poplite dextro. Narrat clarissimus *Diemerbroeck* in annotationibus suis ad *Prophylaxin* suam Chirurgicam, se insignem *Fonticulorum* utilitatem vidisse in Peste *Noviomagensi*, idque non

modo in hominibus euehymis, verum etiam in cacochymis, quos illorum ope mirè præservatos vidit. Denique doctus noster *Hodges* * intrepida asserit, sicut loqui illi placuit, quod quoties in loca maxime contagiosa se contulerit, toties brachii pars, ubi situs fuit Fonticulus, pessimè cruciaretur, effluente max. sanie, cum dolore pungitivo lancinante; datoque hoc signo Infectionis, se ad Alexipharmacum confugere solere. Mitto cætera testimonia in re tam exploratâ.

Sed ad confirmandum ulterius Fonticulorum usum in Peste præveniendâ, nequeo prætermittere Testimonium congruum, prioribus finitimum, neque à proposito nostro prorsus alienum, quod mihi nuper communicavit Celeberrimus Peritissimusque Medicus, vir cum universâ rerum Naturalium cognitione, tum Medendi arte instructissimus, Dominus *Tancredus Robi sonar*, Medicus Regis Serenissimi e Primariis. Ille non ita pridem probe noverat quendam Dominum *Pregestum*, Medicum *Hungaricum*, apud nos ad aliquod tempus commorantem, qui pro certo illi affirmabat, se fuisse versatum cum multis Peste correptis, durante illorum Ægritudine, & interea se præstitisse incolumem à Contagio contrahendo, per duo *Setacea* perforata, unum in utroque Inguine; & quem *Præservandi* modum didicerat *Pregestus* à Me-

* In Sectione 8.

dicō quodam docto, *Vienna* medicinam facit
tantis. Et existimo ea *Setacea*, tanti saltem,
vel plus valere posse ad tuendam Sanitatem,
Fonticulis prædictis, quia duplicem Puris quan-
tatem ex utroque eorum foramine cogunt
emanare, quam possint *Fonticuli* ferme effi-
cere. Nihilominus videntur *Fonticuli* in u-
sum communem gestari commodiores. Ele-
ctio alterutrius sit cuilibet pro arbitrio; sed
alterutrum est longè optabilius, quàm disci-
men illud extremum *Pestem* ipsam contrahen-
di, aut temerè periclitandi. Et sanè inter
tantam Calamitatem nequaquam convenit
stultula ista molities Dominarum delicularum,
quæ aliàs abhorrent à *Fonticulis* quan-
tumlibet necessariis, nè eâ re cognitâ aut ol-
factâ Amantium Honestorum ardor contin-
geret refrigescere.

Quinetiam in *Pestilenti* statu gaudio aliquo
perfundantur, qui *Ulcerebus* inveteratis tunc
scatent, vel qui *Herpete*, *Scabie*, *Impetigine*,
aut similibus *Fonticulorum* succedaneis, affici-
untur, utpotè quibus omnibus tunc insignis
aliquis malo fuit usus in illo.

Præter *Fontanellas* & *Setacea*, alia quædam
erunt perutilia ad *Præservandum*. Frustulum
Myrrhæ, in ore sæpius detentum, ab afflatibus
Contagiosis, præ cæteris, ut opinor, potest
quempiam conservare. Item fumus tempe-
stivus *Nicotiana* graveolentis, ab afflatu isto
venc-

venenato contrahendo plurimum tuetur Fasciculus foliorum *Rata* naribus vulgi adhibitus non ineptè accommodatur. Simplicissimus ille haustus *Aqua Salica* videtur antecellere multis remediis pretiosis, Bezoardicis dictis, vel absurdè Benedictis. Quamdoquidem vulgaris ille haustus, manè jejunis sumptus, plures, ut iacepi, reverà reddidit immunes à Contagio, in ultimâ *Peste Londnensi*. Item pulveris radices *Enula Campana* aliquantulum deglutitum, pauperibus aliisque non erit incommodum, si manensumatur, & nonnunquam preteretur, mediocri verò quantitate, ne corpus nimis excoactat. Si alius *Electuarii* *Preservativum* viri integerrimi, *Hermani Vander Heyden*, descriptum in libello suo *Honesto*, de viribus *Seri tactis*, *Aqua*, & *Aceti*, notitiam nostram meretur, idque aut consimile potest multis commode intervenire. Constat è *Diascordiâ* cum pulvere nucis moschatae, & ad angelicis *Zedoariis* cum camp. aliisque, cum aceto, ol. sulph. per *campanam*, & Syrup. è succo citri.

Denique maxime notandum est, tempestates anni varias, aliam atque aliam Medicamentorum rationem postulare. In *Aestate* magis conveniunt *Acida*, frigidiora, aut temperatiora. In *Hyeme* potius *Alcalia*, & diluentia *Calefacta*, aut Medicamenta paulò calidiora.

Deus

Deus elementissimè avertat *Contagium* propè imminens ab *Insula* hac *Fortunata*, nimirum per Oceanum separatâ à cladibus pestiferis & rapinis, quæ tot Regna non procul distita longè latèque devastârunt. Et cùm hæc regio *Felicitatis* & *Libertatis* singularis, à *Luporum* aliorumque ferorum animalium rabie omninò liberatur, à feris moribus, turbulentis, & inhumanis, & ab *Avaritiâ* communi omnium deterrimâ (unde exurgunt omnes *Calamitates*) oro nunquam pervadetur & inficiatur.

Inoculatione Variolarum.

INTER tot sermones, in ore omnium nunc habitos, de *Inoculatione Variolarum*, æquum videri possit demum adjicere, quæ non ita pridem maximâ ex parte dixi, coram Collegio, in fine Prælectionis de Curatione Variolarum. Siquidem *Inoculationis* ratio simplex & innocentissima, sæculo præterlapso, Experimentis novis summe insignito, ab indoctis populis *Orientalibus* inventa, jam ad nos longe diffusa, *Divinâ Providentiâ*, fuerit deducta ad comparandas, si Deo placeat, Variolas tutas ac benignas. Idque eo opportunius videri possit, quia *Variolæ Confluentes*, inter Nobiles æquæ ac vulgares diram stragem apud nos nuper ediderunt: Et quia *Inoculatio* debite administrata, à *Confluentibus Variolis* contrahendis nunquam non servat incolumes, mirèque tuetur.

Et maximè ad hanc rem spectat, atque Observatione nostrâ est admodum dignum, quod scripsit à *Constantinopoli*, mense Decembris A. D. 1713. Domino Doctori Woodward,

Docto

De INOCULATIONE, &c. 41

Docto nostro Collegæ, Dominus *Emanuel Timonius*; & quæ ejus Epistola, Latine doctè-que conscripta, paulò post fuit typis mandata in *Transactionibus* editis à *Regiâ Societate*. *Timonius* ille egregius, in Peregrinationibus suis nuperis adeptus fuerat gradum Doctoratûs in Medicinâ tam *Oxonii* quàm *Patauii*, & post reditum suum domi, invitabatur esse Medicus *Grandissimo* suo *Domino*, sive Imperatori *Turcico*; sed istum Honorem periculosum, prudentiâ præditus, submisit declinabat. Narrat verò in Epistolâ, *Tartaros*, *Circassios*, *Georgianos*, aliosque populos *Asiaticos*, Barbaros nostris dictos, sed bonos, & Ratione eâdem nativâ ornatos, quâ docti nonnunquam superbiunt, aliosque temerè aspernantur: hos, inquit, populos à quadragintâ tunc retrò annis *Constantinopoli* introduxisse *Inoculationem Variolarum*, ut eam subeuntes in posterum præserventur ab ulteriori metu morbi redituri, & ab omni periculo *Variolarum* deteriorum. Etenim ait mite illud contagium ab *Inoculatione* communicatum, rarò progignere plusquam decem vel viginti Pustulas, & in nonnullis solummodò duas vel tres, & paucissimos illorum centum Pustulis affici; ut verisimile est, aliqualem differentiam contingere posse, ex variis temperamentis, ætatibus, regimine, & diætâ.

Modus *Inoculationis* sic describitur à *Timonio*: “ In cubiculo calidò, vernoque tempore
“ vel autumnali, operator institutus levia
“ aliquot vulnuscùla infligit musculis Bra-
F “ chii,

42 De INOCULATIONE

“ chii, aut Radii hominis inficiendi, cum
 “ acu tricuspide, aut nonnunquam phlebo-
 “ tomo. Acum verò trajicit transversim,
 “ Cutimque ille attollit, donec guttæ aliquot
 “ sanguinis è vulneribus extillent. Et tunc
 “ operator locis pertusis immiscet stylo obtru-
 “ so, vel auriscalpio Pus Variolosum, quod
 “ paulò prius extraxerat è tibiâ. vel poplite
 “ sanioris adolescentuli, qui paucis, distin-
 “ ctis & magnis pustulis fuit affectus. Pus
 “ verò colligebat è Pustulis punctis in vas
 “ mundum statim occludendum, & in pe-
 “ ctore tepido ferendum, ad hominem ino-
 “ culandum, nempe ut gutta puris ita ac-
 “ cepti instilletur in singulas partes vulnera-
 “ tas. Denique loci tabo imbuti teguntur
 “ dimidio, corticis Juglandis, qui manet de-
 “ ligatus parti affectæ, per aliquot horas,
 “ nè Pus appositum defricetur, antequam
 “ sanguis inficiatur. Sperata efflorescentia
 “ vulgò se exhibet die septimo ab Inocula-
 “ tione peractâ, & ægrotans interim absti-
 “ net à carnibus, omnique illarum jusculo.”
 Hæc *Timonius* in Epistolâ suâ fusiùs.

Dolendum est quidem, virum tam Bo-
 num ac Benevolum, qui longè remotis popu-
 lis Observationem Medicam tam utilem &
 incognitam, in morbo Epidemico & pericu-
 losiori, voluit primus benignè communicare;
 virum etiam Scientiæ Medicæ tam avidum
 Studiosumque inter gentes illiteratas, ut in
 has terras longinquas, omnibus literis perpo-
 litas, proficisceretur, Doctrinæ promovendæ
 causâ:

causâ: dolendum est, inquam, hunc eximium doctumque Medicum, amplâ fortunâ, multâque rerum copiâ donatum, postquam tot regiones, Regias, & Academias, oculis colustraverat, plenamque habuerat & Philosophicam comprehensionem Boni & Mali necessario contingentis omnibus in hac vitâ versatis, fore Vitæ ipsius tam misere pertæsum, ut in ætate suâ florentissimâ sibi mortem voluntariam non ita pridem conscisceret.

His quæ accepimus à *Timonio*, conjungere libet aliam de hac re narrationem, mihi exinde communicatam à *Mercatore nostrati*, qui octo annos vixerat apud *Aleppo*, in *Syria*. Ibi uxor *Consulis Gallici* spectandos illi præbuit tres suos liberos, qui Inoculationem subiverant *Constantinopoli*, quo tempore maritus suus fuit Secretarius *Marchioni de Chateaufneuf*, Legatione tunc fungenti versus *Portam Turcicam*, à Rege *Christianissimo*.

Inoculatio illorum fuit hujusmodi: Operator adibat quempiam Variolis mitibus correptum, in tempestate opportunâ. Plures acus cum filis appensis trajiciebat per Pustulas maturas, quousque ista fila fuerint Pure satis imbuta. Et tunc statim adibat inficiendos, cutimque eorum radebat aciculâ, ad pisi majoris magnitudinem, donec sanguis tantillus è rasâ cute extillaret, quo peracto, filum Pure delibutum particulæ pertusæ paulisper affricabat. Hanc operationem executus est in quatuor partibus faciei illorum puerorum; nimirum in fronte,

44. De INOCULATIONE

in utrâque genâ, atque in mento. Deinde eandem operationem iterabat in ambobus illorum metacarpiis, manuum & pedum; adeo ut quilibet illorum octo vulnuscula, vel cutis rasuras sustineret: Et è quibus emissariis vel fonticulis, ac præsertim è manibus, Purulentia Variolosa, vel ichor paulatim emanaret, Et sic illi tres, omnesque alii similiter, ad integram sanitatem sunt tuto restituti, sine turpibus istis *signis* quibus plures nostrorum, si evadant, solent deformari.

Sed notandum est, hunc modum inconcinnum sic *Inoculandi* faciem, fuisse phantasticum quoddam inventum bonæ vetulæ Christianæ, quæ diu prius fuerat in hac Arte operatrix. Illa scilicet opinata est, suam operationem fore quadantenus *Consecratam*, meliusque successuram, si vulnuscula faciei sanctam *Crucem* repræsentarent. Cæterum posthabitâ Superstitione fœminæâ, nos instar virorum & prudentium agamus, atque *Brachia* aut *Cru-ra*, à *Corde* remota, non *Faciem* tam vicinam *Cerebro*, signemus aut inficiamus. Neque totidem cutis exulcerationes requiruntur ad contrahendam Contagionem. Eò sufficiunt ulcuscula ad summum duo ad Variolas tutas ac salutares acquirendas.

Hic prætermittere nolui, mentionem facere Exempli insignissimi, ad confirmandum apud nos saluberrimum usum *Inoculationis Variolarum*; quæ adeo tuta & innocua est jam reperta *Constantinopoli*, adeoque universim ibi invalescit,

invalescit, *Experientiâ* fideli illos omnes instruente, ut æquissimus facti *Judex*, & maximè proprius *discriminis*, siquod fuerit, *Observator*, *Excellentissimus Dominus*, nuper *Legatus Regis Perillustris*, non dubitaret *permittere Filium suum unicum*, & *Heredem* (maximum suum *Thesaurum*) *Cantagionem Variolosam* ibidem sic *contrahere*.

Quinetiam idem *Dominus Prudentissimus*, ut *saluti Familiæ suæ Honorabilis* ulterius *prospiceret*, & fortè etiam ut alios, tanto *Exemplo* proposito, magis *animaret*, in re tam *salubri* ad *posterios suos Præservandos*; *Filiolam* suam *quinquennem*, circiter *initium mensis Maii* jam elapsi, apud nos *Inoculavit*, uno scilicet *vulnuscule* in *utroque brachio inflicto*, ex *operâ Domini Maitland*, ejusdem sui *Chirurgi*, qui eandem *operationem* prius *executus* est, in *dilecto suo Filio* apud *Constantinopolitanos*, & *utramque* eodem *felici cum successu*. *Testari* equidem possum, hanc *teneram Dominam* *mitissimo Variolarum genere* fuisse *affectam*, usqueadeò ut *morbis* illam non *postularet interdium lecto decumbere*; neque *potui annumerare plusquam duodecim Pustulas* totam *ejus faciem pulcherrimam* *obsidentes*, & *similiter paucissimas* vidi per *corpus artusque dispersitas*, vix eas *dignas enumeratione*.

Sed maximè *notandum* est, *tenuem moderatamque Diætam*, (*carnibus scilicet interdictis*, unâ cum *vino & liquoribus spirituosis*) *inter*

46 De INOCULATIONE

ter hoc Contagium contrahendum, æquè ac alios afflatus Variolosos, esse summè necessariam; & calida omnia medicamenta, ad expellendas scil. Variolas ingurgitata, in his quemadmodum in aliis casibus, perniciem maximam inferre, & pro Pustulis è cute, ægrotantes ex rerum naturâ, solere frequenter exturbare. Apud *Orientales* populos, ubi in usum abiit *Inoculatio*, *Cardiaca* ista desunt, neque ea concupiscunt. Sed in *Britanniâ*, ubi non modò omne vulgus, sed & multi superiores in omnibus ferè *Febribus*, perindè ac *Variolis*, perpetuo *Cardiacorum* desiderio incenduntur, videtur esse summè necessarium, ubi perficitur *Inoculatio*, ut serva fidelis adsit, quæ diligenter observet, nè *Nutrix* arrogans *Cardiaca* sua calida, ad expellendas præpropere Variolas, furtivè introducat. Idque eò magis in hoc genere observandum, quia nunquam ante septimum, & sæpius die octavo vel nono, benignæ hæ Variolæ solent prodire vel erumpere.

Notandum etiam *Constantinopolitanos*, quò melius explorarent, an *Variola* possent postea corripere prius infectum, bis vel ter *Inoculasse*, *Experientiæ* gratiâ, eundem hominem, qui prius fuerat *Inoculatus*; sed illud semper tentatum irritò conatu. Nulla postea subsequetur partis incisæ rubedo aut inflammatio, neque Pus in putamine nucis inclusum & parti adhibitum, iterum attrahetur in vulnus absorbendum. Quæ quidem est indulgentia benignissimæ Naturæ, ut non permittat quenquam mortalium bis quocunque modo contrahere veras ac genuinas

inas *Variolas*, vel in summum vitæ discrimen bis ex illo morbo incidere. Quod si instantia singularis contrarii nonnunquam, licet rarissime, apud nos contingat, ut plura ejusmodi dissimilia vidisse contigit, id prodigioso partui, vel ostento cuidam insolito sit comparandum. Quamvis enim *Leges Naturæ* sint fixæ & determinatæ, tamen *Supremus Naturæ Mundique Rector*, pro beneplacito suo Sapientissimo, potest eas *Leges* suas suspendere, perrumpere, & immutare. Et hæc de *Inoculatione Variolarum* nunc sufficiant.

Sed & præter *Inoculationem* illam *Turcicam*, mos est alius, etsi minus laudabilis, apud *Chinenses*, *Variolas* benignas contrahere, molliter intrudendo in nares Infantum aut Puerorum, inter dormiendum, turundam è Gossipio parvulam satius imbutam Pure è Pustulis punctis collecto. Et hic illorum mos, si modò tutus esset, neque Cerebrum offenderet, quod quidem suspicarer, delicatulis Dominis pergratus foret, nullis scilicet *Vulnusculis* cuti impressis.

Denique alia invalescit consuetudo apud *Chinenses*, maximè omnium laudabilis, & quam omnibus fæminis utero gerentibus, omnibus maximè obstetricibus, perindè ac Medicis, etiam atque etiam commendare libet, cui nulla exceptio potest ritè objici, & quam nemo potest meritò vituperare. Hoc perhibetur à *Chinensibus* præservare à contagio *Variolarum* unquam contrahendò per totam hominis vitam, utcumque illæ fuerint ita *Epidemicæ*, omnibus mortalibus

48 De INOCULATIONE, &c.

calibus à *Gadibus* usque ad *Gangem* & *Japoniam*. Nimirum in ipso Partu, cum Infans in lucem sit recens editus, ante sectionem Vasorum Umbilicalium à Placentâ, ut & sectione peractâ ante illorum deligationem, diligenter curandum est, ut Sanguis iste menstruus & vitiosus, ratus à Medicis *parens Variolarum*, communis, leni compressione exprimatur *extrorsum*. Etenim Docti Medici, & speciatim *Sennertus* doctissimus, imprudenter consulunt, ut Sanguis in Vasis Umbilicalibus contentus comprimatur *introrsum* versus Infantis umbilicum, ante vasorum à placentâ abscissionem; cum eâdem operâ iste sanguis, ante sectionem, æquè possit comprimi ab umbilico, & post sectionem possit exprimi. Et hic mos illorum innocuus, penes illos efficax habitus, saltem ad instar nugatorii quorundam incantamenti, ad Febres Intermitientes profligandas nonnunquam gestati, si forte minus valeat, proculdubio minime nocebit.

Verum ex tantillâ causâ, vel cautelâ, in Principio vivendi observatâ, prohiberi posse adventum morbi tam terribilis, omnibusque impendentis, credunt vel conjiciunt Sagaces illi *Chinenses*, qui præ se ferunt prædicere à Pulsu, quot horas diesque ægrotus vitam ducet, & quot annos vir sanus possit in hac vitâ versari, vitæ casibus fortuitis, & violentiâ externâ; sed qui etiam impudentissimè putant, vel dicunt, se *Solos duobus* oculis cernere, alios omnes populos solummodò uno.

